

ישוחרר זדורוב לאלתר

לפנינו הזדמנות לשיקום האמון. לפי חוק בתי המשפט, ביהמ"ש העליון המחליט שיתקיים משפט חוזר, מוסמך לקבוע זיכוי מיידי בהסכמת היועמ"ש. האתגר למנדר לבליט: הסכם! או הימנע מלהגיש כתב אישום. תהיה זו החלטה מצוינת, שתגאל את הציבור מהתכצרות בהגנה ארוכת שנים באמצעות סוללת פרקליטים, תוך בזבוז כספי ציבור, על הרשעה מוטעית.

לפנינו הזדמנות לשיקום האמון הציבורי. ביהמ"ש העליון המחליט שיתקיים משפט חוזר, מוסמך לקבוע זיכוי מיידי בהסכמת היועמ"ש. האתגר למנדלבלית: הסכם!

והערות אחרונות בעקבות החלטת השופט מלצר, שני תנה ערב פרישתו: ראשית, יש לשבח את התוצאה. חבל שהחלטות כאלה הן כה נדירות. שנית, בהתאם לעילות למשפט חוזר שבחוק, הצביע מלצר על ראיות המצריכות ברור יסודי: העקבות הורות, שאינן של זדורוב ואינן של האנשים שידוע שהגיעו לזירה; נזילת הדם על עקבת הנעל שעל מכסה האסלה, שמלמדת שהעקבה היא של הרוצח, כשמוסכם שאינה של זדורוב; כתם דם הקורבן שהתגלה בתא השירותים השלישי, שלא מתיישב עם התיאור שבבסיס ההרשעה; וראיית הדנ"א המיטוכונדריאלי המדאימה לא"ח, שהעיד שחברתו א"ק הודתה שביצעה את הרצח כשהיא לובשת את בגדי א"ח. לשיטתי, אפילו ללא כל ראיה חדשה, בחינת הראיות שעל בסיסן הורשע זדורוב צריכה להוביל לזיכוי. שלישית, מכיוון שרוב הסיי כויים הם שמדובר באדם הלא נכון, במהלך השנים התגלו ותגלינה ראיות לחפותו. אין להמתין להוכחה ניצחת של חפותו, אלא די בספקות הקיימים לשם שחרורו וזיכוי. רביעית, מלצר הותיר לביהמ"ש המחוזי את החלטה אם לשחרר את זדורוב או להזויקו במעצר עד תום הליכי המשפט החוזר, שעשוי להימשך זמן רב. זדורוב כלוא 15 שנים. יש לשחררו מיידית!

15 שנים לאחר כליאת זדורוב, החליט עתה שופט ביהמ"ש העליון מלצר לקבל את בקשתו למשפט חוזר. להערכת המקצועית, מעולם לא הוכח שזדורוב הוא שרצה את הנערה תאיר ראדה ז"ל. אין כוונתי לכך שצריך היה לזכותו מחמת הספק משום שאשמתו לא הוכחה מעבר לספק סביר, כלומר בקרבה ל-100 אחוז, כנדרש במשפט הפלילי כדי לצמצם את התופעה של הרשעת חפים מפשע. כוונתי לכך שאשמתו לא הוכחה אפילו ברמה המינימלית של 51 אחוז, שבה מסתפקים בדיני ממונות. נימקתי זאת במאמר אקרמי מ-2010, זמן קצר לאחר הרישעתו בביהמ"ש המחוזי נצרת, שהתבססה על שתי ראיות בעייתיות ביותר: הודאה מפוקפקת והשוואת טביעת נעל הידועה בעולם כ"junk science" (מדע זבל). נימקתי זאת גם במאמר אקרמי מ-2016, לאחר אישור ההרשעה ברוב דעות בביהמ"ש העליון.

הרשעת זדורוב ואישורה מרגימים ליקויים בסיסיים במשפט הפלילי וממחישים עד כמה המערכת לא בטיחותית מפני הרשעות שווא. כדי לתקן זאת, הכרחי לשנות את הדין: לא לאפשר הרשעה על סמך הודאה בלבד, ולדרוש ראיה אחרת, משמעותית ועצמאית, שלא באה גם היא מהנאשם. לא הודאה נוספת, שחוזר, שקרים או "סימני אשמה", אלא "סיוע חזק". מכיוון שהמחקרים החדשים, חלקם על בסיס השוואת גנטיות בפרויקט החפות האמריקני, מוכיחים לא רק תופעה משמעותית של הודאות שווא, אלא אף שבכל הראיות נופלות טעויות (false positive), נחוץ כלל שימנע הרשעה על בסיס ראיה יחידה כלשהי, כגון עדות ראייה או ראיה מדעית.

מערכת המשפט אינה נחפזת לתקן את טעויותיה. לה מחשה, בכ-70 שנים אפשר ביהמ"ש העליון רק כ-30 משפטים חוזרים. בעשורים האחרונים מאשרים משפט חוזר בדרך בשנה בממוצע, מתוך מאות בקשות ורבבות הרשעות, כביכול שופטינו אינם טועים לעולם. המשפט החוזר עדיין אינו המציאות אלא חלום. פרשת זדורוב היא קו פרשת המים, שלפניו אמון הציבור במערכת המשפט היה רב ואחריו פחת, כשאלפי אזרחים נחשפו לעליבות הראיות שעל בסיסן נשלח אדם למאסר עולם על רצח, ולעוד שנתיים מאסר על זריו קת מכנסיים שלא הוכחה אך הוכתרה כשיבוש חקירה.

פרופ' סנג'רו הוא מייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי" והמכון לבטיחות במשפט הפלילי ומלמד במכללות האקדמיות גליל מערבי וספיר